

CZECH ABSTRACTS TSCHECHISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

HESSEL J. ZONDAG & MARINUS H.F. VAN UDEN (s. 3)

„Má speciální modlitba“: Self, Bůh a modlitba: V příspěvku popisujeme dopad narcismu na náboženské chování v individualistických společnostech. Narcismus je důležitá osobnostní charakteristika. Současná západní kultura obecně spočívá na expresivním individualismu. Pro tento vzorek je typické, že lidé mají sklon udělovat si božské vlastnosti. V psychologii se tomu říká narcismus. Různorodé projevy v spektru narcismu prokazují, že tyto pokusy o udělování si božských vlastností nekončí vždy úspěchem. Narcistické osoby sní o tom, že se dostanou na úroveň bohů, jejich vlastní sebaobraz je ale příliš křehký k tomu, aby mohly být tyto pokusy úspěšné. Úspěch tohoto narcistického úsilí ovlivňuje i náboženskou aktivitu, například modlitbu. Opíraje se o předchozí empirické výzkumy a jednu případovou studii představujeme souvislosti zbožštění sebe samého, narcismu a modlitby. Ti, kteří jsou úspěšní v zbožštění sebe samého, se modlí jinak, než ti, jímž se to nepodaří. Modlitby první skupiny jsou adresovány samy sobě či nejmenované vyšší moci, modlitby druhé skupiny zase k osobitému Bohu.

Klíčová výrazy: individualismus, self, zjevný nebo skrytý narcismus, modlitba, narcizmus

FERENC KÖTELES & PÉTER SIMOR (s. 20)

Strach o zdraví v moderní době: Somatosenzorické amplifikace, úzkost o zdraví a pohoda: Průřezová studie: Cílem průzkumu byla analýza spojitostí strachu o zdraví v moderní době, somatosenzorické amplifikace, úzkosti o zdraví a psychologické pohody. Dotazníky (Skálu strach o zdraví v moderní době, Skálu somatosenzorické amplifikace, zkrácenou verzi Dotazníku úzkost o zdraví, Dotazník o pozitivní a negativní afektivitě a Dotazník WHO) vyplnilo 5 180 pacientů u praktického lékaře (průměrný věk = 48.2 ± 15.76 let) a 344 vysokoškoláků (průměrný věk = 21.5 ± 2.09 let). Výsledky ukazují, že somatosenzorické amplifikace a úzkost o zdraví jsou nezávisle od sebe spojené se strachem o zdraví v moderní době. Mezi úzkostí o zdraví a pohodou se prokázal inverzní vztah. Výsledky korelační analýzy ukázaly, že strach o zdraví v moderní době nekoreluje s pohodou a má slabý pozitivní vztah k pozitivní afektivitě, v regresním výzkumu však kladně navazoval na obě proměnné po kontrole socioekonomických proměnných, negativní afektivity a úzkosti o zdraví. Strach o zdraví v moderní době se obvykle považuje za maladaptivní kognitivní strukturu, ale na základě těchto výsledků bychom mohli tento postoj zvážít.

Klíčová výrazy: somatosenzorická amplifikace, úzkost o zdraví, pohoda, vnímaná kontrola

BENCE TAKÁCS & ZOLTÁN KMETTY (s. 34)

Sport jako „nástroj“ socializace: Korelace mezi sportem a účastí v práci v občanských sdruženích ve věkové kategorii 15 až 18 ročníků: Na pozitivní vliv sociálního kapitálu poukázala v posledních 10–20 letech řada studií, na jeho vývin byl ale kladen menší důraz. Většina autorů za vznikem sociálního kapitálu předpokládá implicitně socializační vliv. To potvrzují i studie, které využitím panelových výzkumů poukázaly na výrazné spojitosti mezi občanskou aktivitou mládeže a mladých dospělých a obecnou úrovní jejich důvěry. V naší studii zkoumáme, jak ovlivňuje sportovní aktivita (15–18 letých) mladých lidí jedno z nejdůležitějších indikátorů sociálního kapitálu – členství v občanských sdruženích. Podle dvou sběrů dat (*Ifjúságkutató* 2000, 2008) mladí sportovci se s větší pravděpodobností podílejí na práci občanských sdružení. V našich modelech se sport ukázal důležitější proměnnou v pozadí, než přístup k ekonomickým nebo kulturním zdrojům. Ačkoli částečně to má i strukturální příčiny, jsme toho názoru, že z hlediska sociálního kapitálu důležitým činitelem je především zapojení se v komunitě, resp. v důsledku toho se formující síti vztahů. Dobrým základem pro to může být sportování v mladém věku.

Klíčová výrazy: sociální kapitál, volný čas, věková skupina 15–18 let, sportování, členství v občanském sdružení

HELENE YBRANDT (s. 54)

Trendy rodinných a psychických problémů vnímané švédskými adolescenty v posledních deseti letech: S cílem odhalit závažnost problémů švédských adolescentů byly využity údaje ze sebehodnocení a z Adolescent Drug Abuse Diagnosis (ADAD, diagnóza užívání narkotik u adolescentů) sesbírané a vyhodnocené v letech 2000 a 2010. Údaje o rodinných vztazích, psychickém stavu a problémech 15–17 ročních adolescentů byly nasbírané ze dvou náhodně vybraných vzorků (121 osob v roce 2000, 485 osob v roce 2010). Výsledky průzkumů z let 2000 a 2010 se z hlediska závažnosti problémů adolescentů nelišili – nepozorovali jsme nárůst rozdílů mezi pohlavími, ani skupinami s rozdílným sociálním a hospodářským zázemím. Nýbrž dívky hodnotily vážnější své problémy v rodinných vztazích, než kluci. Adolescenti v roce 2010 jmenovali méně psychických problémů (např. těžká úzkost a napětí, problémy s porozuměním, s pozorností či pamětí, problémy ve vztazích rodiny i mimo ni - např. problémy sourozenců, nedůvěra vůči jiným) ve srovnání s rokem 2000. Prioritou příštích deseti let bude odhalení problémů ve vztazích, například otázek nejistoty spojené s osobami mimo rodinu – a to pro podporu duševního zdraví adolescentů.

Klíčová výrazy: diagnóza užívání narkotik u adolescentů (ADAD), adolescence, duševní zdraví, rodina, problémy ve vztazích

KHODARAHIMI SIAMAK, HAYDAR DEGHANI & MOHAMMADHADI NIKPOURIAN (s. 68)

Mentální hygiena a mechanismy zvládnání obyvatelstva trpícího nedostatkem pitné vody v pásmu Fars: Ekopsychologický výhled: Cílem studie bylo prozkoumat vliv nedostatku pitné vody na duševní zdraví a copingové strategie venkovského obyvatelstva v Iránu, a prozkoumat vliv pohlaví, bydliště, rodinného stavu, zaměstnání, úrovně vzdělání apod. Výzkum sledoval 1198 venkovských obyvatel v blízkosti iránských měst Darab a Eghlid. K výzkumu se využil demografický dotazník, Všeobecný zdravotní dotazník (General Health Questionnaire 28, GHQ-2) a škála vztahující se na způsoby překonávání nedostatku pitné vody (Coping Styles with Drinking

Water Crisis, CSDWS). Multidimenzionální škála CSDW se vztahuje na následující čtyři faktory: (1) metody pro optimalizaci spotřeby vody, (2) bezvodé technologie a sociální změny v životě, (3) využití špičkové technologie v úspoře vody, a (4) vyhýbavé zvládnání zaměřené na emoce. Ti venkovští obyvatelé, kteří netrpěli nedostatkem pitné vody, využívali mnohem vyšší úroveň racionálních mechanismů zvládnání, jejich psychopatologické ukazatele byly nižší a byly méně náchylní na vyhýbavé zvládnání zaměřené na emoce, než venkovští obyvatelé trpící nedostatkem pitné vody. Ve vzorci se potvrdil vliv místa bydliště, rodinného stavu, úrovně vzdělání a zaměstnání na copingové strategie a duševní zdraví.

Klíčová výrazy: nedostatek pitné vody, copingové strategie, duševní zdraví, demografické údaje

ŽELJKO BURCAR (s. 87)

Role ředitele školy v Chorvatsku: Manažer vzdělávání, lídr nebo správce: Studie zkoumá ty otázky vztahující se k řízení vzdělávání a školských institucí v Chorvatsku, které mohou sloužit jako východisko dalších výzkumů a bádání. Studie analyzuje roli ředitele školy v bouřlivém prostředí současného vzdělávání při vzrůstající odpovědnosti a přetíženém pracovním rozvrhu.

Podle získaných údajů ředitelé škol v Chorvatsku se prokazují v osmi různých rolích: a) sběratel a zprostředkovatel informací, b) komunikátor, c) stratég a plánovač, d) vedoucí, správce a plánovač organizace, e) vedoucí vzdělávání a vyučující, f) hodnotící, g) student a h) spojka s kolektivem.

Zaměřenost rolí ředitele: a) lidé, b) úkoly/cíle, c) škola jako organizace d) procesy v rámci školy. Úkoly vyplývající z tohoto zaměření jsou součástí ideálního administrativního procesu: plánování, rozhodování, organizace, koordinace, komunikace, ovlivňování a hodnocení na pěti úsecích řízení školy: studijní program, studenti, zaměstnanci, vztahy s komunitou, fyzické podmínky a vedení.

Klíčová výrazy: škola, manažment, vzdělávání, vedení, úkoly ředitele